



SAMEN OUDER WORDEN



Bonus opa en oma

Methodiekbeschrijving





1. Beschrijving in het kort

Stichting Present – een van de partners in het programma Samen Ouder Worden - slaat een brug tussen mensen uit verschillende leefwerelden, zodat ze elkaar ontmoeten en het leven met elkaar kunnen delen. Bij het concept 'bonus opa en oma' koppelt Present ouderen aan gezinnen waar de eigen oma/opa geen actieve rol meer speelt in het leven van de kinderen. Door deze verbinding krijgen de kinderen weer iemand in hun leven die de rol van opa of oma kan vervullen. Voor de ouderen die zelf geen kleinkinderen hebben of geen contact hebben met familie is het waardevol om met jonge generaties om te gaan en de rol van opa of oma te kunnen vervullen. Het gezin kan ook ondersteunend zijn aan de ouderen als dat nodig is.

Present zorgt voor de verbinding en begeleidt de eerste ontmoeting. De betrokkenen zelf verzorgen vervolgens het onderlinge contact waarbij ze zelf de invulling en frequentie bepalen (wordt in de eerste ontmoeting afgesproken). De medewerker van Present houdt contact met beide partijen om te monitoren of het contact goed verloopt. Als het contact niet goed verloopt, kan de medewerker van Present ondersteunend zijn om dat te verbeteren of het contact te beëindigen. Loopt het contact goed, dan zal de medewerker van Present steeds meer afstand nemen maar wel beschikbaar blijven op de achtergrond. Er worden afspraken gemaakt over de duur van het traject in eerste instantie, zodat bekend is hoe lang het contact begeleid wordt door Present. Dat garandeert ruimte voor afronding van het contact indien een van de betrokkenen dat wenst.

2. Doel (hoofddoel en subdoelen)

Hoofddoel

Het doel van het concept is verschillende generaties op een waardevolle manier aan elkaar te verbinden, zodat ze naar elkaar kunnen omzien en ze voor elkaar van betekenis kunnen zijn.

Subdoelen

- Waardevolle ontmoetingen tot stand brengen
- Ouderen actief betrekken en op waarde inzetten in de samenleving
- Samen dingen ondernemen
- Generaties verbinden
- Zorg dragen voor elkaar en elkaar hulp bieden



3. Doelgroepen (primair en afgeleid)

De primaire doelgroep bestaat uit twee subgroepen. Dit zijn de deelnemers:

1. de ouderen die interesse hebben in deelname om zo meer aanspraak te hebben en van betekenis te kunnen zijn
2. de gezinnen die ruimte hebben voor en behoefte hebben aan een oudere in hun directe netwerk om het leven mee te delen.

De afgeleide doelgroep is wel de familie rond de gezinnen, die mogelijk tijdens verjaardagen of andere gelegenheden ook in aanraking komen met de bonus opa of oma.



4. Aanpak

De aanpak is stapsgewijs weer te geven:

1. Werving van gezinnen en ouderen middels het plaatsen van een aansprekende advertentie online en in een lokaal blad, het verzorgen van flyers met korte uitleg van opzet en doel.
2. Aanmelding.
3. Maken van afspraak voor eerste kennismaking.
4. Kennismakingsgesprek met oudere / gezin (afhankelijk van wie zich dan aanmeldt) waarin de opzet en doelen worden toegelicht en de motivatie en verwachtingen van de deelnemer worden besproken. Het gesprek is open, eerlijk, zonder oordeel. Geduld, respect en een luisterend oor zijn belangrijk in dit gesprek. Er wordt een kort verslagje gemaakt van belangrijke zaken die van belang zijn voor de matchingsfase.
5. Verzorgen koppeling van oudere aan gezin. Mocht er niet direct een match zijn, kan werving opgestart worden of gemeld worden dat er weer contact is zodra er een mogelijke match is.
6. Evaluatie van het eerste contact en de matching.
7. Begeleiding van gezin en bonus opa en oma met bij de start een hoge frequentie en aflopend naar weinig. Doel is om een zo normaal mogelijk contact te laten ontwikkelen.

5. Uitvoering

Voor de uitvoering is het volgende nodig:

Randvoorwaarden

De randvoorwaarden voor het succesvol uitvoeren van het concept zijn:

- Goede uitleg over opzet en helderheid over verwachtingen van zowel gezinnen als ouderen.
- Goede matching zodat verwachtingen van ouderen en gezinnen overeenkomen in de startfase. Contact en verwachtingen kunnen in de loop van de tijd veranderen.
- Ondersteuning in verwachtingsmanagement: een eerlijk gesprek over verwachtingen en hoop is belangrijk.
- Contact durven stopzetten als er sprake is van een mismatch om welke reden dan ook
- Flexibiliteit in inzet van de coördinator omdat ouderen en gezinnen wellicht juist voor een startgesprek op avonden of in weekenden beschikbaar zijn.
- Sociale, emotionele en fysieke veiligheid.

Toerusting

De coördinator moet voldoende toegerust zijn om dit concept te begeleiden. Het gaat dan om:

- De coördinator moet goed toegerust zijn op de onderliggende doelen van het concept en op eerlijke gespreksvoering, zodat altijd bij de start eerlijke gesprekken over insteek, doelen en verwachtingen kunnen worden gehouden.
- De coördinator moet ook toegerust zijn op crisismanagement: mocht er sprake zijn van een probleem of mismatch, is van het belang dat de coördinator zich toegerust en zelfverzekerd voelt om in te grijpen en passend te handelen.
- Toerusting op passende communicatie ten behoeve van werving in de lokale context.



De toerusting van de deelnemers beperkt zich tot goede uitleg over wat de bedoeling en insteek is en het durven eerlijk aangeven wat grenzen zijn of wat niet haalbaar is.

Materialen

Om een match te kunnen begeleiden is het volgende noodzakelijk om over het volgende te beschikken:

- PC
- Telefoon
- Toegang tot lokale wervingskanalen (online en offline)
- Vervoer om op bezoek te gaan voor gesprekken
- In het geval je met meerdere gezinnen start, kan je ook een startbijeenkomst in een zaal organiseren. In dat geval is een zaaltje nodig.



Communicatie

- Een passend netwerk om ouderen en gezinnen te bereiken met dit concept ten behoeve van werving.
- Wervingsmaterialen als passende teksten, beeldmateriaal, samenvattende infographic.

Benodigde tijd

De benodigde tijd van werving en aanmelding tot afronding van begeleiding in koppeling verschilt per situatie. Indien er meerdere ouderen en meerdere gezinnen beschikbaar zijn, kan een koppeling snel tot stand gekomen. Van eerste kennismaking tot einde begeleiding is afhankelijk van hoe het contact verloopt. Na ongeveer drie maanden wordt het contact minder maar blijft Present wel op de achtergrond aanwezig als vraagbaak of als ondersteuning als er zich toch problemen voordoen.

Kosten

Kosten van dit concept bestaan uit:

- Ureninzet voor de coördinator van het concept. Hierbij kun je uitgaan van de volgende investering per match: 1 uur gesprek met gezin, 1 uur gesprek met bonus opa en/of oma, 1 uur eerste contact, 3 uur vervolg contact. Daarnaast uren voor PR en administratie.
- Wervingskosten.
- Reiskosten.

6. Onderbouwing

Veel ouderen weten zich prima te redden in de samenleving en hebben voldoende contacten. Maar voor sommige ouder wordende personen groeit het gevoel van eenzaamheid of waardeloosheid. Ze hebben minder geplande activiteiten en hun aandeel in de samenleving wordt minder. Hun kennis en ervaring worden niet altijd meer op waarde geschat. Om hen te helpen zich van waarde te voelen en ook daadwerkelijk van waarde te zijn voor een ander, hebben we de methodiek van Bonus opa en oma ontwikkeld. Ouderen die graag contact hebben met jonge gezinnen en bereid zijn hier regelmatig tijd voor vrij te maken kunnen deelnemen aan dit concept en zo op regelmatige basis het leven delen met een jong gezin. Voor gezinnen die een opa of oma missen óf ruimte hebben in hun hart en agenda voor een bonus opa of oma is deelname



leuk en waardevol. Dit gezin kan uit een ouder en een kind bestaan, maar ook uit een gezin van twee ouders met meerdere kinderen. De leeftijd van de kinderen kan ook variëren. Tegelijkertijd is het voor jonge gezinnen heel waardevol om een of meerdere mensen uit de oudere generaties om zich heen te hebben met levenservaring, tijd, rust en eventueel de nodige ondersteuning.

Present staat bekend om het bouwen van bruggen tussen mensen uit verschillende leefwerelden. Een goede matching en begeleiding bij het eerste contact is belangrijk voor een goede start waarin er vertrouwen ontstaat. Om die reden besteden we veel tijd aan de matching. We faciliteren een ontmoeting. Als die oprecht is, zullen mensen elkaar waarderen en ontstaan er mogelijkheden voor vertrouwen en vervolcontact.

De insteek is dat na de matching het contact door de deelnemers zelfstandig passend kan worden ingevuld. Dit kan in de loop van de tijd ook veranderen. Het doel van de match is dat beide partijen meerwaarde ervaren. Voor de ouderen zit de meerwaarde in: iets meemaken, een luisterend oor, van waarde zijn, opa of oma kunnen zijn, meegroeien met de nieuwe generatie, eenzaamheid verminderen, meer levensvreugde, gesprekspartner hebben, praktische hulp bij kleine klusjes. Voor de gezinnen kan de meerwaarde zitten in: leuke ontmoetingen, lol, praktische ondersteuning zoals oppas of aandacht voor de kinderen, een opa of oma voor de kinderen, een luisterend oor.

7. Belemmeringen

Bij deze methodiek kan er sprake zijn van belemmeringen.

Mismatch

De eerste belemmering is een eventuele mismatch. Ondanks zorgvuldige analyse en begeleiding kan het zijn dat er geen klik is tussen de deelnemers. In dat geval is het van belang dat deelnemers dit eerlijk kenbaar kunnen maken aan de coördinator, zodat deze het contact kan beëindigen.

Inzet niet meer haalbaar door ziekte

Een tweede belemmering is dat er sprake kan zijn van een dusdanige verandering in het leven van een van de deelnemers dat het doorzetten van de afgesproken opzet niet haalbaar is. Denk aan langdurig ziek worden of overlijden. Het is prachtig als de deelnemers dusdanig contact hebben dat de betrokkenheid ook dan kan blijven of blijken, maar dit is niet altijd mogelijk. Dit kan leiden tot het stopzetten van het contact, maar mooier is als er een passende wijziging kan worden ingezet waar beide deelnemers zich in kunnen vinden, net zoals in het 'gewone' leven. Dit contact is niet anders.

Privacy

Een derde belemmering is privacy. Het uitlekken van gegevens is een risico, evenals ongewenst gedrag. Het is belangrijk dat de coördinator in dat geval een signaal krijgt van de deelnemer. Het creëren van voldoende veiligheid om ongewenst gedrag ook bij de coördinator aan te geven is van cruciaal belang. De coördinator moet in dat geval ook optreden en het contact stopzetten. Een VOG kan bijdragen aan een gevoel van veiligheid, maar ook dat is geen garantie.



8. Onderzoek naar de uitvoering

De methodiek is in 2021 gestart en medio 2022 zijn de eerste matches gemaakt. De uitkomsten tot nu toe zijn:

- De koppelingen die nu gemaakt zijn, blijken succesvol. In alle gevallen is men blij met elkaar en houden zelfstandig contact. Er zijn totaal drie koppelingen gemaakt waarvan twee succesvol.
- Matching lukt niet altijd. Van belang is goed uitvraag te doen naar de motieven om aan het project mee te doen.
- Er zijn niet altijd voldoende deelnemers aan beide kanten (ouderen en gezinnen) waardoor passende matching niet kan plaats vinden.
- Veel geduld is nodig, omdat er soms weinig aanmeldingen zijn. Ook in de gesprekken met sommige vrijwilligers is geduld nodig.
- In één geval hebben de bonus opa en oma zelf officieel voogdij gekregen over de kinderen.
- Bij gezondheidsproblemen van een van de ouderen ging het gezin hulp bieden aan de ouderen.

9. Waarom past het bij Present?

Waarom past de methodiek bij Present?

- Present stimuleert en faciliteert ontmoetingen tussen mensen uit verschillende leefwerelden. Met dit concept brengen we mensen uit verschillende levensfasen bij elkaar, eventueel ook nog met verschillende culturele achtergronden.
- Present maakt verbinding tussen mensen die zich willen inzetten en mensen die daarmee geholpen kunnen worden. We stimuleren gelijkwaardigheid en ruimte voor wederkerigheid. Bij dit concept zorgt Present voor een match, maar deze match kan ook betekenen dat mensen die hulp aanbieden ook hulp ontvangen. Ouders die aandacht geven aan de oudere en tegelijkertijd hulp en aandacht terug ontvangen en ouderen die van betekenis zijn en aandacht en aanspraak ontvangen.
- Present helpt bij afgebakende inzet. Dit om mensen en vrijwilligers te beschermen. Bij dit concept is sprake van langdurige inzet, maar je kan afspraken maken over de basistijd van match, bijvoorbeeld een half jaar. Dit geeft duidelijkheid in begeleiding door Present, maar ook in de insteek van het contact waar mensen zich voor aanmelden. Er is ruimte voor afronding. Als mensen daarna zelf contact willen houden, is dat natuurlijk mooi, maar niet meer de verantwoordelijkheid van Present.
- Present werkt aanbodgericht: we kijken wat mensen te bieden hebben aan tijd, aandacht en talenten. Bij dit concept werken we ook vanuit het aanbod van mensen om hun tijd en aandacht te delen met een ander huishouden.

Wat zijn aandachtspunten voor toepassing door Present?

- Baken af in tijd. Het gaat om tijdelijke netwerkvorming. Natuurlijk is het mooi om bij te kunnen dragen aan langdurig contact onderling tussen de huishoudens, maar baken de tijd van de proeffase wel af. Dit ten behoeve van duidelijkheid over eindigheid van de rol van Present. Afbakening biedt ook ruimte voor mensen om desgewenst eventueel de onderlinge betrokkenheid stop te zetten als dat gewenst is.
- Denk na over VOG: een VOG kan helpen in het creëren van sociale veiligheid, maar is geen garantie. En als je een VOG van de volwassen gezinsleden vraagt, moet je dit misschien dan ook doen voor de oudere. Die is immers betrokken bij een jong gezin.
- Maak duidelijk wat de rol van Present is in de matching en begeleiding om verkeerde verwachtingen of oneindig veel tijdsinvestering als projectleider te voorkomen.



SAMEN OUDER WORDEN



- Bouw een vast evaluatiemoment in zodat mensen ook weten: dan evalueren we sowieso even (bijv. na een eerste contactmoment, na een maand en na een half jaar).
- Kijk goed of er al andere organisaties zijn die in jouw regio deze bemiddeling en dit traject aanbieden. Als die er zijn, moet je je als Present misschien richten op dat wat anderen niet doen: projecten achter de voordeur faciliteren.



Stichting Present Nederland

info@presentnederland.nl

www.presentnederland.nl

Het programma Samen Ouder Worden

Samen Ouder Worden is actief van 2018 tot en met 2023 en zet in op nieuwe samenwerkingen. Samenwerkingen met en tussen ouderen, vrijwilligers- en bewonersinitiatieven, de gemeente en beroepskrachten in zorg en welzijn. Samenwerkingen die beter aansluiten bij de wensen van ouderen. De aanpakken kunnen per context verschillend zijn, maar in alle aanpakken is de inzet van vrijwilligers essentieel. Daarbij worden ook de ouderen zelf uitdrukkelijk uitgenodigd om zelf als vrijwilliger bij te dragen aan een zinvol(ler) leven voor ouderen.

In Samen Ouder Worden gaat het bijvoorbeeld om thema's als dementie en eenzaamheid, het ontwikkelen van nieuwe vormen van vrijwillige inzet met ouderen, betere afstemming tussen vrijwilligers en de beroepsmatige zorg en welzijn, op maat organiseren van respijtzorg en praktische vormen van hulp die met vrijwilligers georganiseerd kunnen worden.

Samen Ouder Worden is een ontwikkelprogramma. Op lokaal niveau en op programmaniveau worden nieuwe of bestaande aanpakken en methodieken ontwikkeld, versterkt en verspreid. In dit kader beschrijven we aanpakken en methodieken die lokaal waardevol zijn gebleken, ter inspiratie en navolging elders in Nederland.

Samen Ouder Worden is een zelfstandig programma in het kader van het Programma Langer Thuis van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.